

5. Яцишин С.Р., Бенько І.Д. *Форми організації підприємств у процесі укрупнення. Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал. Хмельницький: Сталий розвиток економіки, 2015. – №2 (27). С.98–108.*

Тарас Бурденюк

Тернопільський національний економічний університет

АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ

Сьогодні зростає інтерес до практичного використання показників балансу в управлінні економічними процесами, особливо в галузі інвестування, кредитування, збереження, відчуження, розподілу та перерозподілу власності, а також у формуванні фінансових, податкових відносин і в багатьох інших ситуаціях. У національній економіці, на жаль, більшість рішень оперативного, тактичного і стратегічного характеру не завжди ухвалюються на основі складених і підтверджених балансів. Вони у поєднанні з іншими формами фінансової звітності є джерелом інформації, яке здатне забезпечити прозорість і ефективність взаємовідносин у сфері господарювання.

“Баланс” походить від латинського слова “bilanx” – двочашовий, яке разом зі словом “libra” (ваги) означало у римлян двочашові ваги (libra bilanx); тому у ряді мов з’явилися слова, близькі до слова “bilanx”, що означали ваги: італійське – la bilancia, французьке – la balance, англійське – balance і т.д. У загальному розумінні баланс – це кількісне вираження співвідношення сторін, які врівноважуються. В обліку та аналізі фінансово-господарської діяльності широко застосовується балансове узагальнення інформації для обґрунтування і прийняття відповідних управлінських рішень. З економічної точки зору баланс – це система взаємопов’язаних показників, які характеризують наявність матеріальних, технічних, трудових і фінансових ресурсів, та їх використання. Економічні баланси характеризують сукупність предметів і явищ, які зіставляються між собою у грошовому виразі та в натуральній формі [1]. Бухгалтерський баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов’язання та власний капітал. Баланс відображає різні аспекти господарських операцій і подій за звітний період, відповідну інформацію попереднього періоду, що робить можливим горизонтальний та вертикальний аналіз оцінювання фінансового стану підприємства із застосуванням коефіцієнтів (структури ресурсів, ліквідності й

платоспроможності, фінансової стійкості), прогнозування змін економічних ресурсів та їх джерел.

Аналітичні можливості балансу часто пов'язують із аналізом фінансового стану підприємства. Фінансовий стан це сукупність параметрів, які виражають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства. Він є синтетичним виразом виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства. Аналіз і загальну оцінку фінансового стану підприємства визначають з метою реагування на зміну ситуації внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства та прийняття управлінських рішень, пов'язаних із зміцненням фінансового стану, забезпеченням фінансової стабільності на перспективу. Аналіз фінансового стану передбачає такі етапи [1, с.205]: підготовка звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо); визначення критеріїв і показників оцінки фінансового стану (небагатьох і найбільш важливих); обчислення показників за певний період (квартал, півроку, рік, кілька років); оцінка фінансового стану за показниками в динаміці; розробка заходів на основі виявлених тенденцій. Фінансовий стан підприємства визначають на основі показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, платоспроможності і рентабельності.

При дослідженні методики аналітичних можливостей бухгалтерського балансу на перший план виходить методика порівняльного комплексного рейтингового аналізу. Ця методика особливо актуальна в сучасних умовах, коли актуалізувалося питання об'єктивної оцінки прибутковості, ефективності, конкурентоспроможності різнопрофільних підприємств і прийняття на цій основі правильного управлінського рішення, для чого необхідне ранжування підприємств відповідно до комплексного рейтингового числа. Рейтинг визначають на основі ряду показників, що характеризують різні аспекти діяльності підприємства. В основу розрахунку підсумкового показника рейтингової оцінки покладено порівняння підприємств за кожним із вибраних аналітиком показників із «еталонним», тобто таким, що має найкращі результати за всіма показниками. Таким чином, базою для отримання рейтингової оцінки підприємства є не суб'єктивні припущення експертів, а результати оцінки реальних об'єктів. Такий підхід відповідає практиці ринкової конкуренції, коли кожен самостійний товаровиробник намагається виглядати за всіма показниками діяльності краще, ніж конкурент [2, с.30]. Основна проблема застосування порівняльного комплексного рейтингового аналізу – обґрунтування системи вихідних показників та визначення інтегрального, за допомогою якого можна однозначно оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності досліджуваного об'єкта або розрахувати його місце в групі підприємств-конкурентів. З погляду ефективності

рейтингової оцінки система фінансових коефіцієнтів має відповідати таким вимогам: фінансові коефіцієнти мають бути максимально інформативними і давати цілісну картину стійкості фінансового стану; в економічному змісті фінансові коефіцієнти в основному мають бути однакового спрямування (збільшення коефіцієнта означає поліпшення фінансового стану); для всіх фінансових коефіцієнтів мають бути зазначені числові нормативи мінімального задовільного рівня або діапазону змін; фінансові коефіцієнти повинні розраховувати за даними публічної фінансової звітності підприємств, що дозволяє порівнювати результати; фінансові коефіцієнти повинні давати можливість проводити рейтингову оцінку підприємства як у просторі (порівняно з іншими підприємствами), так і в часі (за ряд періодів).

Таким чином бухгалтерський баланс є дзеркальним відображенням стану активів і пасивів підприємства на певний момент часу. На основі балансової інформації проводиться оцінка не тільки обсягу залучених підприємством коштів для фінансування діяльності, але й напрямків їх розміщення у виробничі та інші ресурси підприємства. Наявність достовірної інформації є запорукою вдалого розвитку підприємства і дозволяє уникнути фінансової кризи, а це, в свою чергу, вимагає своєчасного забезпечення інформацією процесу аналізу розміщення і стану майна підприємства та джерел його утворення. Між системою збору інформації й аналізом балансу (звіту про фінансовий стан) існують прямий і зворотний зв'язки. З одного боку, результати аналізу надходять до системи фінансового менеджменту і використовуються для прийняття відповідних управлінських рішень; а з іншого боку – від своєчасності, якості і повноти інформації залежить глибина і об'єктивність результатів аналізу.

Література

1. Мощенський С. Г. Бухгалтерський баланс як засіб комунікації зацікавлених сторін бізнесу в інформаційній економіці. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 19. С. 519-522.
2. Бурденюк Т. Г. Особливості діагностики фінансово-майнового стану установ державного сектору економіки. Економіка, підприємництво та бізнес-культура: трансформації в умовах розвитку інновацій: матеріали міжнар. наук.-прак. конф. Херсон, 2015. С.204-206.
3. Бурденюк Т. Г. Рейтингова оцінка як метод аналізу конкурентоспроможності підприємств АПК. Облік і контроль на підприємствах АПК: стан і перспективи розвитку: матеріали III-ої міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 жовтня 2008 р. К.: КНЕУ, 2008. С. 31-33.